

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on jo alkutuotannon arkea

11.12.2024

Hämeenlinnassa 3.12. järjestetty **Ideoita ja vaikuttavuutta ilmastonmuutokseen sopeutuville luonnonvara-aloille** -tapahtumassa esiteltiin, miten maatilat ja muut luonnonvara-alat valmistautuvat yhä arvaamattomampiin sääolosuhteisiin.

Viljelijä Mattias Anomaa kertoi, miten tulevien vuosien toiminnan suunnittelussa varaudutaan muuttuvaan ilmastoon. Kasvinviljelyssä tehdään monipuolisia maan kasvukuntoa ja esimerkiksi vedenpidätyskykyä parantavia toimia. Kevätkuivuuteen varaudutaan esimerkiksi suorakylvön ja aluskasvien avulla. Vihreiden viikkojen maksimointi on niin ikään yksi tavoitteista. Metsänhoidossa tilalla sekakasvatus puolestaan on noussut keinoksi vastata muuttuvaan ilmastoon, sillä se lisää metsien resilienssiä esimerkiksi tuholaisten varalta. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat hintavaihtelut ovat pakottaneet viljelijät tekemään pidempiaikaisia suunnitelmia ja huolehtimaan varastoista hintojen äkillisen nousun ennakoimiseksi.

Sopeutuminen ja päästövähennykset käsi kädessä

Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa on tärkeää käytännön toimien suunnittelu siten, että ne tukevat samanaikaisesti päästöjen vähentämistä (Do No Significant Harm eli DNSH -periaate). Tämä ehkäisee haittasopeutumista – eli toimia, jotka voivat tahattomasti lisätä päästöjä tai heikentää luonnon monimuotoisuutta. Esimerkiksi aurinkopaneelien käyttöönotto maatiloilla vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja tukee energiankulutuksen kestävyyttä. Kokonaisvaltaisten ja kestävien ratkaisujen kehittäminen on

olennaista, jotta sopeutuminen tukee päästövähennystavoitteita.

Jaana Kaipainen maa- ja metsätalousministeriöstä esitteli KISS 2030 -ilmastonmuutokseen sopeutumisen kansallista suunnitelmaa. Hänen mukaansa tarvitaan tahtoa, keinoja ja kykyä toteuttaa esimerkiksi kuivuusriskien hallintaa ja sopeutumisen valtavirtaistamista. Euroopan unionin sopeutumispolitiikka on myös keskeinen osa kokonaisuutta. EU:n rahoitusinstrumentit, kuten LIFE-ohjelma, tarjoavat mahdollisuuksia tukea sopeutumistoimia. Horisontti-ohjelman alaisuudessa toimii puolestaan esimerkiksi sopeutumisen missio.

Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija Jaana Sorvali korosti, että sopeutumisosaamisen kehittäminen on merkittävä pullonkaula. Vaikka tutkimustietoa on runsaasti, sen siirtäminen käytännön työkalupakkiin on haastavaa. Sorvali esitteli myös LUKEn synteesiraportin, joka käsittelee ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden vaikutuksia luonnonvaroihin.

Käytännönläheiset ratkaisut ja tiedon jakaminen avainasemassa

Euroopan unionin osarahoittamassa Kestävä ja vastuullinen Ruokaprovinssi- hankkeessa on kartoitettu, millaisia sopeutumistoimenpiteitä ruokajärjestelmässä tulisi tehdä, ja mitkä ovat etenkin eteläpohjalaisen alkutuotannon kannalta olennaisimpia asioita, joihin tulisi sopeutua. Alustavien tulosten perusteella haastatteluissa nousi esiin, että tiedon levittäminen ja soveltaminen käytäntöön on tärkeää sopeutumisen kannalta ja että uusin tieto pitää saada vielä laajemmin näkyviin. Alkutuotannon osalta nähtiin tärkeäksi lisätä erilaisia viljelykasveja ja -tapoja, jotta järjestelmä olisi joustavampi muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa. Lisäksi on tärkeää varautua toimitusketjujen häiriöihin ja suosia paikallisia ruokatuotantotapoja globaalien vaihtoehtojen sijaan. Kokeilunhalua ja innostusta uusiin sopeutumistoimenpiteisiin löytyy alueelta ja esimerkiksi kiertotaloutta harjoitetaan jo Etelä-Pohjanmaalla, mutta uusien kiertotalousmahdollisuuksien kartoittaminen ja tiedon lisääntyminen voi auttaa toimijoita sopeutumaan vielä tehokkaammin ilmastonmuutokseen.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen vaatii käytännönläheisiä ratkaisuja, mutta myös tiivistä yhteistyötä sektorien välillä. Avainasemassa on sekä tiedon jakaminen että uusien sopeutumismenetelmien kehittäminen. Sopeutuminen ei ole enää vain etäinen tulevaisuuden toimenpide. On myös varmistettava, että toimenpiteet tukevat päästövähennyksiä ja kestävän kehityksen tavoitteita, jotta sopeutumisesta tulee osa pitkäjänteistä ja vastuullista ilmastotyötä.

Anu Palomäki
hankesalkkuvastaava, Kestävä ja vastuullinen ruoantuotanto -tutkimusryhmä
SeAMK

Kaisa Mäkelä
projektipäällikkö, Kestävä ja vastuullinen Ruokaprovinssi -hanke
SeAMK